

แนวทางการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น

ระดับตัวบุคคล (นักวิจัยในพื้นที่ / นักวิจัยในมหาวิทยาลัย)

สำหรับนักวิจัยในมหาวิทยาลัยที่อยู่ภายใต้แผนงานวิจัยจากที่ไม่มีประสบการณ์ทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ไม่สามารถทำงานวิจัยในพื้นที่ได้ เกิดการระบอบกลไกการเรียนรู้การทำงานเชิงพื้นที่โดยอาศัยการเรียนรู้จากการผ่านการอบรมหลักสูตรนักวิจัยเชิงพื้นที่และการเรียนรู้ในการทำงานจริงในพื้นที่ จึงเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลง และปรับทัศนคติในการทำงานจนเกิดกระบวนการวิจัยที่สามารถทำงานในพื้นที่ได้จริง เช่น การเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสอบถามจะได้รับความร่วมมือในครั้งแรกทำให้เห็นฉันทเปลี่ยนแปลงวิธีการจะได้ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยการทบทวนวิธีการเก็บข้อมูล จากการส่งแบบสอบถามไปลงพื้นที่ สัมภาษณ์ และแบบสอบถามพร้อมกัน การได้พูดคุยเห็นหน้า ทำให้ปัญหาคลี่คลายได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ได้เครือข่ายความร่วมมือ การปรับทัศนคติของผู้ประกอบการในการค้าเพื่อหากำไรเป็นความร่วมมือกับชุมชน จากเดิมผู้ประกอบการจะคิดค่าตอบแทนสูง เมื่อได้พูดคุยเห็นวิถีชีวิต ทำให้มีทัศนคติในการมีความเอื้อเฟื้อมากขึ้น จากกระบวนการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานของนักวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นวิจัยจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์นั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมคือการมีแนวคิดในการนำงานวิจัยเชิงพื้นที่มาเขียนบทความทางวิชาการและพัฒนางานเขียนจนสามารถตีพิมพ์องค์ความรู้เชิงวิชาการจากงานวิจัยในพื้นที่ได้ ทั้งหมด 11 บทความ จากงานวิจัยทั้งหมด 15 โครงการ

สำหรับนักวิจัยในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 56 คน ส่วนใหญ่จะมีไม่องค์ความรู้เชิงวิชาการในการขับเคลื่อนงาน ในการที่นักวิจัยแต่มีความเชี่ยวชาญในการทำงานเชิงพัฒนาในพื้นที่ จากการที่นักวิจัยลงไปในพื้นที่เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เชิงวิชาการกับองค์ความรู้เชิงพัฒนาและภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น การส่งผ่านองค์ความรู้เชิงวิชาการสู่พื้นที่ทำให้นักวิจัยในพื้นที่เกิดแนวทางเชิงวิชาการนำไปเขียนโครงการเชิงพัฒนาต่อยอดในพื้นที่ โดยนำเอาผลลัพธ์ในโครงการวิจัยไปต่อยอดเพื่อเขียนโครงการของบประมาณ สำหรับนำมาดำเนินการขยายผลต่อยอดไปยังพื้นที่อื่นๆ

ระดับกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน

จากงานวิจัยภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ภายใต้แผนการบริหารจัดการขยะ เพื่อสุขภาวะและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมกับพื้นที่เป้าหมายคือตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จ.น่าน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าคานั้น จากการวิจัยในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะ และการสร้างวิทยากรแกนนำของพื้นที่ 11 หมู่บ้านภายใต้ตำบลป่าคานั้น ผลจากการลงให้บริการวิชาการภายใต้งานวิจัยดังกล่าวในระยะเวลา 3 ปีนั้น ในการเข้าสู่ปีที่ 2 ของการลงบริการวิชาการส่งผลให้ตำบลป่าคาเกิดโครงการชุมชนปลอดขยะ ขึ้น โดยพื้นที่ทั้ง 11 หมู่บ้านของตำบลป่าคาไม่มีถังขยะ

อยู่หน้าบ้าน มีการจัดระบบการลดขยะ การรีไซเคิล ขยะ และการกำจัดขยะ โดยมีการตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ ขยะสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างชุมชน จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบล ป่าคาได้ส่งชุมชนเข้าประกวดชุมชนปลอดขยะ ตามแนวทางปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะ "จังหวัดสะอาด" ปรากฏว่าตำบลป่าคาได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ และนโยบายรวมทั้งกิจกรรมดังกล่าวมีการต่อยอดขยายผลให้อีก 42 อบต. ภายใต้โครงการวิจัยเข้ามาเรียนรู้และขยายผลสู่การนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ นโยบายหลังจากเข้าพบและพูดคุยกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จังหวัดน่านได้มีการต่อยอดขยายผลเชิงนโยบายสู่ระดับจังหวัด จากการทำงานวิจัยดังกล่าวส่งผลให้ อบต.ป่าคา ที่ประเมินตนเองอยู่ในระดับ 2 คือ เริ่มดำเนินการแล้วแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ขึ้นไปอยู่ในระดับ 3 คือ สามารถเป็นต้นแบบการจัดการขยะที่ได้รับการยอมรับได้

ระดับเครือข่าย

จากการเปิดเวทีเพื่อคืนข้อมูล ณ พื้นที่ตำบลป่าคา จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2560 โดยเชิญพื้นที่ในเครือข่ายจำนวน 28 พื้นที่ การทำงานวิจัยของแผนงานฯ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่า อบต.สันสลี (แม่ข่ายคือ อบต.บัวใหญ่) จังหวัดเชียงราย ได้วางแผนจะนำแนวทางการจัดการขยะของ อบต.ป่าคา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แผนงานเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบในการร่วมทำงานวิจัย ไปดำเนินการในพื้นที่ของตนเองเพื่อยกระดับจากระดับ 2 คือ เริ่มดำเนินการแล้วแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ขึ้นไปอยู่ในระดับ 3 คือ สามารถเป็นต้นแบบการจัดการขยะที่ได้รับการยอมรับได้ รวมทั้ง อบต.ป่าคา ภายใต้ความดูแลของแม่ข่าย อบต.เจดีย์ชัย ร่วมกับคณะวิจัยแผนงานฯมีแนวทางในการเสนอรูปแบบการจัดการขยะเพื่อขับเคลื่อนเป็นนโยบายของจังหวัดน่าน

สำหรับงานวิจัยต้นแบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะประเภทต่างๆ ได้ถูกนำไปเป็นต้นแบบการใช้งานขยายผลในพื้นที่อื่นๆ รวมทั้งมีการขยายขนาดและสเกลเพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่บริบทในแต่ละพื้นที่ เช่น เครื่องเตาเผาขยะมูลฝอยติดเชื้อและระบบบำบัด ได้มีการขยายผลนำไปใช้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าคา เพื่อใช้ในการกำจัดขยะติดเชื้อ รวมทั้งเครื่องบีบอัดขยะรีไซเคิล ได้ถูกนำไปเป็นต้นแบบในการสร้างเครื่องเพื่อใช้ลดพื้นที่ในการจัดเก็บขยะเพื่อรอส่งขายให้กับผู้ประกอบการรายย่อย โดยในปัจจุบันได้รับการติดต่อให้ขยายผลการนำไปใช้ที่ อบต.ป่าเป้า จังหวัดอุตรดิตถ์ และ อบต.เมืองจันท์ จังหวัดน่าน

รูปธรรมความสำเร็จ

1. ระบบฐานข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการบริหารจัดการขยะของชุมชนและภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น
2. รูปแบบกระบวนการ และคู่มือการสร้างวิทยากรแกนนำที่เหมาะสมต่อบริบทชุมชน
3. กลยุทธ์ระบบบริหารจัดการขยะที่ชุมชนมีส่วนร่วม
4. รูปแบบการจัดการด้านการเงินและบัญชีขยะของชุมชน

5. รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มของขยะที่เหมาะสมต่อพื้นที่
6. ต้นแบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการบริหารขยะชุมชน (ถังขยะอัจฉริยะ เครื่องบีบอัด เต่าไฟโรไลซิส เต่าเผาขยะติดเชื้อ และ ระบบบำบัดก๊าซไปเสียจากเต่าเผาขยะ)
7. ผลิตภัณฑ์ชุมชนจากขยะที่สามารถสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้
8. ผลิตภัณฑ์ที่สามารถกำจัดกลิ่นขยะในชุมชนโดยวัสดุท้องถิ่น องค์กรความรู้นำสกัดชีวภาพจากขยะชุมชน
9. รูปแบบการสร้างภาคีเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อหนุนเสริมระบบบริหารจัดการขยะเพื่อสุขภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
10. ศูนย์การเรียนรู้ขยะสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างชุมชน ตำบลป่าคา จังหวัดน่าน
11. เกิดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในระดับตำบลขยายผลสู่ระดับเครือข่ายและนำสู่นโยบายระดับจังหวัด
12. เกิดระบบบริหารจัดการขยะเพื่อสุขภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงระบบระหว่างสถาบันการศึกษา กับ พื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สิ่งที่ผู้บังเกิด/ประโยชน์และคุณค่าตามศาสตร์พระราชา

1. การเกิดแกนนำนักวิจัยเชิงพื้นที่ที่ไม่เคยทำงานวิจัย แต่สามารถเรียนรู้และนำระบบกลไกการทำงาน เชิงพื้นที่สู่การขับเคลื่อนงานพันธกิจสัมพันธ์ของคณะในพื้นที่อื่นจนเกิดงานวิจัยเชิงพื้นที่ในประเด็นต่างๆ ได้
2. การที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคาได้นำองค์ความรู้ที่ทำงานวิจัยร่วมกับทีมงานวิจัยภายใต้แผนขยะฯ ไปดำเนินการพัฒนาโครงการและจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งชุมชนเข้าประกวดชุมชนปลอดขยะตามแนวทางปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะ "จังหวัดสะอาด" จนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ
3. เกิดการหลอมรวมกันระหว่างนักวิจัยและคนในพื้นที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับคนในพื้นที่ที่เสมือนคนในครอบครัวที่สามารถทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกัน และเข้าใจกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา

จุดเด่น

1. การออกแบบระบบกลไกการขับเคลื่อนแผนงานโดยให้มีผู้อำนวยการแผน 2 คน โดยคนที่ 1 จะดูงานโครงการทางด้านเนื้อหา ส่วนคนที่ 2 จะดูแลโครงการทางด้านการบริหารจัดการ ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนงาน ที่เป็นระบบและหนุนเสริมซึ่งกันและกัน
2. การออกแบบการบริหารจัดการแผนงานแบบกระจุกหัวหอม โดยนอกจากมีผู้อำนวยการแผนจำนวน 2 คนแล้ว ยังมีผู้อำนวยการแผนย่อยตามวัตถุประสงค์ของแผนงานเพื่อดูแลโครงการวิจัยภายใต้แผนย่อยของตนเองและเป็นผู้ประสานระหว่างนักวิจัยภายใต้แผนกับผู้อำนวยการแผน และผู้อำนวยการ

แผนก็จะทำหน้าที่ประสานส่วนกลางมหาวิทยาลัยต่อเป็นทอดๆ ส่งผลให้มีระบบบริหารจัดการที่คล่องตัว และลดความซ้ำซ้อนในการสื่อสารและติดตามงาน

3. ระบบบริหารจัดการด้านงบประมาณภายใต้แผน ที่มีโครงการวิจัยจำนวนมากจึงเกิดการ ออกแบบระบบบริหารจัดการงบประมาณแบบกระจุกหัวหอม โดยออกแบบให้ใช้งบประมาณการลงพื้นที่ เพื่อทำงานวิจัยร่วมกัน ซึ่งจะรวมงบประมาณดังกล่าวไว้ที่ผู้อำนวยการแผนใหญ่ และผู้อำนวยการแผนงานย่อย เพื่อลดความซ้ำซ้อนของพื้นที่ในการลงเก็บข้อมูลเช่นกัน

4. การออกแบบแผนงานวิจัยที่เลือกพื้นที่ในการสร้างต้นแบบร่วมกัน โดยทุกโครงการวิจัยจะนำ งานวิจัยไปลงในพื้นที่ต้นแบบเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและระบบบริหารจัดการแบบครบวงจร โดยพื้นที่ อื่นๆ สามารถเข้ามาเรียนรู้และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ตนเองได้

5. เกิดกลไกเชิงระบบที่สามารถเชื่อมความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่มีการพัฒนาต่อยอด อย่างต่อเนื่อง

จุดที่ควรพัฒนา

1. ควรมีการเพิ่มกระบวนการการสร้างความเข้าใจกับพื้นที่ให้มากขึ้น เนื่องจากแผนงานวิจัย รับผิดชอบพื้นที่ในการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก

2. ควรมีรูปแบบการหนุนเสริมให้กำลังใจคนทำงานแบบเป็นระบบและชัดเจน ทั้งในมหาวิทยาลัย และในพื้นที่

3. การติดตาม ประเมิน แบบเสริมพลังจากแม่ข่ายสู่ลูกข่ายเพื่อเป็นแรงในการช่วยขับเคลื่อน งานวิจัยนวัตกรรมองค์ความรู้สู่นโยบายสาธารณะ

แนวทางการพัฒนาต่อเนื่อง

1. การนำแนวทางการจัดการขยะสู่การขับเคลื่อนงานนโยบายเพื่อแก้ปัญหาในระดับภูมิภาค ประเทศ ร่วมกับภาคีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ

2. การนำรูปแบบการทำงานพันธกิจสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับพื้นที่ไปต่อยอดขยายผล เพื่อขับเคลื่อนงานกับพื้นที่ร่วมกันโดยใช้วิชาการเป็นตัวคูณเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างความเข้มแข็งให้กับ พื้นที่

3. การนำรูปแบบการสังเคราะห์การขับเคลื่อนงานพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชนสู่นโยบายสนับสนุน ระดับ มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักวิจัยในการบูรณาการการทำงานต่างๆ ร่วมกับพื้นที่ต่อไป